

فئئر سه دئقسي هه قئده

[ئۇيغۇرچە]

صدقة الفطر وأحكامها

[باللغة الأيغورية]

مؤهه ممد يوسوپ

محمد يوسف

ته كشورۇپ بكتكۇچى: ن. ته مكنى

المراجعة: ن. تمكينى

ريباد شهه رى ره بؤه رايونى دىن ته شؤنقات

هه مكارلىق مه ركزى

المكتب التعاونى للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1428 2007

islamhouse.com

فىتىر سەدىقىسى ھەققىدە

فىتىر سەدىقىسى توغرىسىدا ئېنىقلىما:

فىتىر - رامزاننىڭ سەۋەبى بىلەن پېقىرلارغا بېرىش بەلگىلەنگەن سەدىقە دېمەكتۇر. فىتىر سەدىقىسى ھىجرىيەنىڭ ئىككىنچى يىلى رامزان روزىسى پەرىز بولغاندىن كېيىن، زاكات پەرىز بولۇشتىن بۇرۇن بەلگىلەنگەن. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: « پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام فىتىر سەدىقىسىنى ھەر قانداق مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئارىپىدىن ياكى خورمىدىن بىر سائ (سائ 2751 گرام) بېرىشىنى بەلگىلىگەن » (بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايىتى).

فىتىر سەدىقىسىنىڭ ھۆكۈمى

فىتىر سەدىقىسىنى بېرىش ھەر قانداق مۇسۇلماننىڭ ئۈستىگە ۋاجىبتۇر. يەنى چوڭ-كىچىك، ئەر- ئايال، ئەقىللىق- ئەقىلسىز ھەر قانداق مۇسۇلماننىڭ ئۆز ئېھتىياجىدىن تاشقىرى بولغان مال- دۇنياسىدىن بېرىلىدۇ. ۋاجىبىنى ئادا قىلىش پەرىزگە ئوخشاش زۆرۈردۇر. ئەمما فىتىر سەدىقىسى بەرمىگەن كىشىنىڭ تۇتقان روزىسى مۇئەللەقتە قالىدۇ دېگەن رىۋايەت خاتادۇر. بەلكى تۇتقان روزا ھەر ھالەتتە تېگىشلىك ساۋابىنى تاپىدۇ. فىتىر سەدىقىسىنى بەرمىگەن كىشىنىڭ ئۈستىدە بۇ سەدىقە زاكاتقا ئوخشاش قەرىز بولۇپ قالىدۇ. بىراق تۇتقان روزىسى دۇرۇستۇر.

ھەدىسشۇناس ئالىملار، كىشىلەرنىڭ ئېغىزىدا مەشھۇر بولۇپ قالغان « فىتىر سەدىقىسىنى ئادا قىلمىغان كىشىنىڭ تۇتقان روزىسى ئۇنى ئادا قىلمىغىچىلىك ئاسمان بىلەن زىمىن ئوتتۇرىسىدا مۇئەللەقتە قېلىپ، ئاللاھ تائالاغا يەتمەيدۇ » دېگەن ھەدىسنى راستىنلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كەلگەنلىكى ئىسپاتلانمىغان يالغان ھەدىس، دەپ قارار قىلىدۇ.

فىتىر سەدىقىسىنىڭ بۇيرۇلۇشىنىڭ ھېكمەتلىرى:

فىتىر سەدىقىسىنىڭ ۋاجىب بولۇپ بۇيرۇلۇشىنىڭ ھېكمەتلىرىدىن شۇكى، فىتىر سەدىقىسى روزىنىڭ نۇقسانلىرىنى تولۇقلاش ۋە پېقىرلارغا ئېھسان قىلىش ئارقىلىق

ئۇلارنىمۇ بۇ روزا ھېيت كۈنىدە خوشال قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. ئىبنى جەرراھ بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: «رامزان ئۈچۈن فىتىر سەدىقىسى، ناماز ئۈچۈن سەۋەنلىك سەجدىسىگە ئوخشاشتۇر. سەجدە نامازنىڭ نۇقتىلىرىنى تولۇقلىغاندەك، فىتىر سەدىقىسىمۇ روزانىڭ نۇقتىلىرىنى تولۇقلايدۇ». پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «بۇ كۈندە (يەنى ھېيت كۈنىدە) پېقىرلارنى نەرسە سوراشتىن بېھاجەت قىلىڭلار» (دارىقۇتنى ۋە ھاكىم رىۋايىتى).

فىتىر سەدىقىسى قاچان بېرىلىدۇ؟

ھەنەپىي مەزھىبىگە كۆرە، فىتىر سەدىقىسى روزى ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى ئەتىگىنى قۇياشنىڭ چىقىشى بىلەن ۋاجىب بولىدۇ. "دۇررۇلمۇختار" دېگەن كىتابتا: «روزى ھېيت كۈنى قۇياش چىقىشتىن بۇرۇن ئۆلگەن كىشىگە فىتىر سەدىقىسى ۋاجىب بولمايدۇ. شۇنىڭدەك ھېيت كۈنى قۇياش چىققاندىن كېيىن مۇسۇلمان بولغان بىرسى ئۈچۈن ياكى دۇنياغا كەلگەن بوۋاق ئۈچۈن فىتىر سەدىقىسى بېرىش لازىم كەلمەيدۇ، دېيىلگەن».

بۇنىڭغا بىنائەن، فىتىر سەدىقىسى ھېيت كۈنى بامدات نامىزىدىن كېيىن ۋە ھېيت نامىزىنى ئوقۇشتىن بۇرۇن بېرىلىدۇ. فىتىر سەدىقىسىنى ھېيت كۈنىدىن بۇرۇن بېرىش جائىز بولغاندەك، ئۇنى ھېيت كۈنىدىن كېيىن بېرىشمۇ جائىزدۇر. ئەمما ئەڭ ئەۋزەل ۋاقىت ھېيت كۈنى ھېيت نامىزىنى ئوقۇشتىن بۇرۇن بېرىشتۇر.

فىتىر سەدىقىسىنىڭ سۈپىتى ۋە مىقدارى :

فىتىر سەدىقىسى ھەنەپىي مەزھىبىگە كۆرە، تۆت نەرسىنىڭ بىرىدىن بېرىلىدۇ. ئۇلار: بۇغداي، ئارپا، خورما، قۇرۇق ئۈزۈم قاتارلىقلار. فىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى بۇغدايدىن يېرىم سائ، ئارپا، خورما ۋە قۇرۇق ئۈزۈمدىن بىر سادۇر. ئەمما شافىي، ھەنبەلى ۋە مالكى مەزھەبلىرىگە كۆرە، فىتىر سەدىقىسى ئاشلىق، زىرائەتلەردىن ۋە يېمەك ئورنىدا قوللىنىلغان خورمىغا ئوخشاش مېۋىلەردىن بېرىلىدۇ. ئۇنىڭ مىقدارى بىر سادۇر. يەنى فىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى ئىراق كەمچەكلىرى بىلەن بىر سائدۇر. بىر سائ - نورمال بويلۇق ئەر كىشىنىڭ ئۈۋۈچلىرى بىلەن تۆت ئۈۋۈچتۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ

دەۋرىدە بېرىلىدىغان فىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى بۇ ئېدى. بۇنىڭ مىقدارى كۈنىمىزدە 2751 گرام، ھەنەپىي مەزھىبىگە كۆرە، 3800 گراممىدۇر.

فىتىر سەدىقىسىنى ئادا قىلىشتا ئاشلىق، زىرائەت ۋە مېۋىلەرنىڭ قايسى بىرىدىن بېرىش دۇرۇس بولغىنىدەك، بەرمەكچى بولغان نەرسىلەرنى پۇلغا ھېسابلاپ قىممىتىنى بېرىشمۇ جائىزدۇر. چۈنكى فىتىر سەدىقىسىنىڭ ۋاجىب بولغانلىقىنىڭ سەۋەبىمۇ پېقىرلارغا ياردەم قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ ھاجەتلىرىنى راۋا قىلىش ئۈچۈن بولغاچقا، ئۇلارغا ئاشلىق ياكى مېۋە بەرگەندىن كۆرە بۇلارنىڭ پۇلىنى بېرىش تېخىمۇ ياخشىدۇر.

فىتىر سەدىقىسى كىملىرىگە بېرىلىدۇ؟

فىتىر سەدىقىسى زاكات ئېلىشى دۇرۇس بولغان كىشىلەرگە بېرىلىدۇ. چۈنكى فىتىر سەدىقىسىمۇ ئىقتىسادى ئىبادەت بولغانلىقتىن، ئۇمۇ زاكاتقا ئوخشاشتۇر. ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە زاكات بېرىلىدىغان كىشىلەرنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: «زاكات پېقىرلارغا (زاكات بېرەلمەيدىغان كەمبەغەللەرگە)، مىسكىنلەرگە (ھېچ نەرسىسى يوق، ئاجىز يوقسۇللارغا)، زاكات خادىملىرىغا، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، قۇللارنى ئازات قىلىشقا، قەرزدارلارغا، ئاللاھ تائالانىڭ يولىغا، يولدا قالغان پۇلسىز مۇساپىرلارغا بېرىلىدۇ» (تەۋبە سۈرىسى 60- ئايەت).